MICHAL VIEWEGH*

VRAŽDA A JINÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

COSMOPOLIS

Copyright © Michal Viewegh, 2026
Copyright © Grada Publishing, a. s., 2026
Všechna práva vyhrazena
Cover design © Martina Bártová, 2026
ISBN 978-80-271-6597-1

MICHAL

VIEWEGH*

VRAŽDA A JINÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

COSMOPOLIS

CO ZNAMENÁ KÁCÍ

Koncem června se zdravotní stav Oskarovy osmdesátileté tety Lídy, mladší sestry Oskarovy matky, natolik zhoršil, že musela být hospitalizována v nemocnici Na Františku. Oskarova matka umírající Lídu často navštěvovala: někdy jela ze Sázavy autobusem, jindy ji do Prahy vzala autem žena Oskarova bratra a celkem třikrát ji do Prahy odvezl i Oskar.

Jeho teta ovšem zprvu nechtěla vidět nikoho jiného než svou sestru (a během první hodinové návštěvy Oskarovy matky dokonce vůbec nekomunikovala ani s ní), takže Oskar matku od zaparkovaného auta do nemocnice vždy jen doprovodil a poté na ni onu zhruba hodinku počkal v některé kavárničce na Starém Městě.

Při třetí cestě do Prahy však Oskarova teta nečekaně projevila přání synovce vidět. Citově labilní spisovatel se setkání se svou umírající tetou Lídou zprvu obával, ale nakonec je více než příjemně překvapen: jeho teta s ním velmi snaživě a co možná přátelsky komunikuje a prakticky po celou dobu návštěvy se dokonce mírně usmívá, jenže na zpáteční cestě domů se Oskar od matky dozví, že Lída už dříve podepsala souhlas s použitím svého mrtvého těla pro výuku studentů medicíny.

Oskar je zaskočen, nicméně to nijak nekomentuje a snaží se soustředit na řízení. Samozřejmě si uvědomuje, že tetino ušlechtilé rozhodnutí nemůže nijak napadnout, ale zároveň si s jakýmsi

udiveným nesouhlasem, kterému zatím nechce dát průchod, znovu vybaví tetino vyzáblé kostnaté tělo potažené svraštělou kůží, jež měl ještě před chvílí přímo před očima… Uznává samozřejmě smysluplnost i potřebnost celé věci, ale vážně chce teta po smrti své zubožené vyzáblé tělo vystavovat pohledu mladých mediků?

Druhý den časně ráno (Oskar i Oxana jsou ještě v posteli) matka textovou zprávou syna informuje, že její sestra před chvílí zemřela.

Přestože Oskar onu zprávu už několik dní, ne-li týdnů čeká, na několik desítek vteřin pocítí intenzivní nával bolesti, který po chvíli přejde v lítost a smutek. Současně má v hlavě zneklidňující obraz tetina studeného nehybného těla obklopeného modrými plášti studentů té či oné lékařské fakulty. Chtě nechtě je ovšem zároveň konfrontován s otázkou, jak bude za pět či patnáct let nakládáno s jeho mrtvým tělem… Samozřejmě si proti své vůli okamžitě představí, že do pražského Anatomického ústavu či nějaké té Ústřední pitevny (ať už se ta sběrna nebožtíků jmenuje jakkoliv) přivezou jeho studené nahé tělo… Ta představa je ve všech ohledech nepřijatelná, dokonce přímo odpudivá. Opravdu se nechce stát relativně známou mrtvolou, nad níž budou rádoby otrlí medici a skrytě znechucené mladé medičky usilovně předstírat klidnou profesionalitu? Nahota mu odjakživa vadí. Na nudistické pláže chodil, dokud byl mladý a za svoje vysportované nahé tělo se nestyděl. Dneska už by na nudistickou pláž nešel – a to je mu teprve čtyřiašedesát. Takže až v sedmdesáti nebo v osmdesáti letech umře, stane se na stará kolena nudistou? Tak proč už dneska nechodí nahý na nákup do Tesca? Proč se vlastně celý život obtěžuje s oblékáním? Proč teda pokaždé, když je on, Oskar, ve sprše a zvoní na něj zahradník nebo pošťačka, hystericky spěchá

s natahováním trička a trenýrek? Postarší sázavské pošťačce se Oskar stydí ukázat do půl těla – a mladým medičkám bude klidně po smrti ukazovat svou chlupatou prdel, koule i scvrklýho šulína?

„Ta vrásčitá scvrklotina pod tím tlustým pupkem to má jako být Mistrovo péro?!“ Nebo: „Tak takhle vypadá penis údajných expertů na sex a na ženy?!“ Anebo: „Játra jsou evidentně ztvrdlá – a není divu. Pan spisovatel byl, jak známo, poloviční alkoholik a v životě vypil bazén.“

Ne, Oskar je rozhodně pro kremaci. Suché tlející listí se má pálit.

Oskar jde matku navštívit. Jeho matka si ovšem nedokáže pomoct a znovu mluví o ušlechtilé potřebě být užitečný i po smrti.

„Darovat po smrti vlastní tělo je bohulibý čin, který studentům medicíny a lékařům umožňuje učit se a rozvíjet své dovednosti na skutečných lidských tělech. Kdo posmrtně daruje své tělo, ten vlastně medicíně jenom vrací všechnu předchozí péči,“ tvrdí Oskarovi. „Myslím, že tohle je třeba nadřadit nad tvé malicherné obavy z toho, že tě nějaká medička nebo sestra uvidí po smrti nahého! No bóže!“

Je vidět, že Oskarova matka je se svou argumentací spokojena.

„To sakra není žádná obava, maminko! To je železná jistota! Jakmile podepíšu souhlas s poskytnutím svého těla k lékařským účelům, mám jaksi téměř stoprocentní jistotu, že po mé smrti budou na moje ztvrdlá játra a zvětšenou prostatu stát medici frontu! Můj podpis jaksi představuje písemný souhlas s tím, že budu možná několik století vystavenej v chladicí vitríně jako Lenin nebo Ozi.“

Oskarova matka se uchechtne.

„To si poněkud fandíš. Oba víme, že Ozi i Lenin jsou mrtvoly zcela jedinečné. V případě masového vraha Lenina je jeho mumifikace samozřejmě diskutabilní, ale Ozi je prokazatelně výjimečný. Žádná takto stará a současně takto zachovalá lidská fosilie neexistuje. Proto je vystavován."

Oskar se uznale usměje. I v pětaosmdesáti letech zůstává matčina schopnost argumentace brilantní.

Odpoledne Oskar jako už tolikrát čeká na nádraží na svou ukrajinskou přítelkyni. Dnes ovšem Oxana z vlaku skoro vyskočí a běží Oskara vroucně přivítat.

Ještě v autě jí samozřejmě musí vše vyprávět. Oxana je ovšem coby věřící žena proti jakémukoliv bezbožnému nakládání s mrtvým tělem a se stejným zápalem se znovu pohoršuje i nad kremací.

„Pálit lidi je barbarství! To dělali nacisti Židům!"

„Nezapomínáš ale, že nacisti Židy před kremací nejdřív zabíjeli?" vzdychne Oskar.

Odjíždějí od nádraží, ale vlak, kterým Oxana přijela, stále ještě stojí ve stanici.

„Kremace je strašná! Nelidská!" zvolá zničehonic Oxana.

„Chápu!" ušklíbne se od volantu Oskar. „Není nad knězem posvěcené hnilobné procesy, pozvolný rozklad tkání a jejich požírání červy a brouky! Prach jsi a už za nějakých pět set let se s pomocí larev hmyzu, hniloby, tmy a vlhka v prach obrátíš…"

Oxana se nechce dále přít, a tak Oskara obejme.

„Chci být spálen!" prohlašuje kategoricky Oskar. „A žádám tě, abys po mé smrti svůj bytostný odpor ke kremaci potlačila a mé přání laskavě respektovala!"

Zaparkuje před domem a oba z auta vystoupí.

„Včera ti přišel dopis," vzpomene si Oxana, když u vstupních vrat míjí poštovní schránku. Oskar zpozorní. Dopisy už dnes téměř nechodí.

„Dala jsem ho na stůl pod včerejší noviny. Našel jsi ho?"

Oskar vzdychne. Zahrada je tak domýšlivě a zároveň tak naivně zelená, jako by snad ani netušila, že po létě přijde podzim a zima.

„Bohužel ne, a to ze dvou důvodů," říká Oskar škádlivě, zatímco odemyká žluté vstupní dveře do domu. „Za prvé jsem netušil, že bych měl nějaký dopis hledat, a za druhé ten dopis byl, jak sama říkáš, pod *včerejšími* novinami," zdůrazní s úsměvem. „Pod *dnešními* novinami bych si jakéhokoliv dopisu patrně všiml, neboť jsem je dosti dlouho četl."

„Promiň," usmívá se Ukrajinka provinile.

Vstupují dovnitř. Oba si zouvají boty a obouvají bačkory. Oskar využije okamžiku, aby svou lásku objal. Každý dotek s jejím mladým tělem je pro něj dnes jakýmsi rituálem díkůvzdání.

„Možná bych si onoho dopisu nejspíš všiml i *vedle* včerejších novin, avšak *pod* včerejšími novinami jsem neměl šanci žádný dopis najít," šeptá nicméně Oxaně do ucha s veselým sarkasmem – jako by se už nyní takto snažil čelit obsahu onoho dopisu, který zatím nezná.

Oxana mu soucitně pohlédne do očí a beze slov ho dlouze políbí. Oskar pocítí hluboký klid, který se téměř blíží pocitu štěstí, ale potom přes Oxanino rameno zalétne pohledem k hromadě novin na stole. Vymaní se z Oxanina objetí a jakoby podezíravě přejde ke stolu. Zpod novin vyjme obálku, uchopí ji mezi dva prsty a po svém zvyku se s ní natočí proti světlu okna. Přimhouřenýma

očima zkoumá její obsah: výrazný černý rámeček, jakýsi citát v pravém horním rohu. Nakonec rozluští i jméno.

„Parte," říká po chvíli jakoby podrážděně.

„Co je parte?" ptá se Oxana.

„Smuteční oznámení," odpoví co možná klidně Oskar.

Před očima má pingpongový stůl v podloubí auly benešovského gymnázia a za ním Marianův téměř permanentní úsměv.

Oxana se bůhvíproč pokřižuje.

„Kdo umřel?" zeptá se se slyšitelnou obavou v hlase.

„Spolužák Marian."

„Spolužák?" zvolá Oxana tak překvapeně, bezmála pobouřeně, jako by snad Oskarovi i jeho spolužákovi nebylo třiašedesát, nýbrž šestnáct.

„Jo jo!" říká Oskar trochu podrážděně. „Už se dávno kácí i v našem lese!"

„Co znamená kácí?" zeptá se bezelstně Oxana.

HISTORICKÁ SPRAVEDLNOST

I tuto noc Mojmíra jako téměř vždy hned dvakrát probudí tlak v močovém měchýři, takže pokaždé musí vstát, zapálit svíčku a vyjít se ze stanu vymočit ven. Při cestě zpět si dnes v půl jedné všimne, že Saša, jehož se chtě nechtě musel ujmout, nespí. Mojmír v mihotavém světle svíčky pozoruje bdělý, hezký, leč pochopitelně i zachmuřený obličej mladého ukrajinského chlapce. Pokud vůbec lze tomu klukovi cokoliv vyčítat, smutek to rozhodně není. Těch válek je na jeho generaci už trochu moc. Nejdřív doma na Ukrajině Rusové, po pár letech tady v Čechách mezinárodní ženské sbory. V roce 2030 má na strach a smutek automatické právo každý kluk i každý muž.

„Chci ti něco připomenout, Sašo. Něco, na co tě ženy donutily zapomenout… Dokážeš udržet tajemství?“ zeptá se Mojmír časně ráno chlapce šeptem.

Jeho chráněnec přikývne.

Mojmír si z neurčitého důvodu povzdechne a potom Sašovi tiše připomene, že ještě před třemi lety nebyly ženy takhle zlé a že s některými – především s jeho mámou – oba zažili spoustu hezkých věcí. Dokonce i fůru legrace.

„Legrace?“ zašeptá Saša nevěřícně. „Jak to myslíš, Mojmir?“

Saša Mojmírovo křestní jméno nikdy neskloňuje, a navíc ho vyslovuje krátce, bez čárky, ale na to už si Mojmír dávno zvykl.

„No, ženy třeba často říkaly různé veselé věci… Dokonce se ženy s muži, co se jim líbili, i mazlily.“

Mojmír se nevěřícně zasměje. Je to onen typ vědoucího, avšak zároveň jakoby nechápavého pološíleného smíchu, který v roce 2030 ve všech starších mužích vyvolává jejich životní zkušenost. Zkušenost s onou horskou dráhou, z níž se od lásky zřítili dolů k nenávisti.

„Nebo budeš předstírat, že jsi nás kdysi neviděl, jak se mazlíme nebo líbáme?“ zeptá se poté Mojmír Saši podrážděně.

Tohle Saša jako malý kluk samozřejmě kdysi viděl, ale jeho paměť to možná vytěsnila. Představa hodné ženy, která se mazlí, nebo dokonce líbá s mužem, je ve sběrném mužském táboře nejen nesmyslná, ale i především znepokojivá: popírá všechno, co se Saša do svých patnácti let o ženách dozvěděl.

„Jo, kdysi viděl,“ připustí chlapec neochotně, ale potom zmlkne.

Mojmír samozřejmě ví, čím vzbudil Sašovu momentální nelibost: přecitlivělého teenagera stále ještě bolestivě rozrušuje i pouhá vzpomínka na matku – natož poznámky o jejím líbání.

Dopoledne dvě dozorkyně odvedou Mojmíra na pravidelnou měsíční lékařskou prohlídku, která je kvůli neustále hrozícím infekcím v táboře samozřejmě povinná (Saša byl u dorostové lékařky před dvěma dny).

„Je vám, doprdele, něco?“ zeptá se ho na úvod lékařka s bronzově nalakovanými dlouhými nehty (týž barevný odstín má na očních víčkách).

„Ne, madam. Pobyt v mužském koncentračním táboře mi paradoxně prospívá."

„Proč paradoxně?" zeptá se ho lékařka útočně.

„Čekal jsem, že v těchto podmínkách budu po všech stránkách chřadnout, ale paradoxně jsem zcela zdravý."

„Tak vidíte. Tak jaký potom paradox?"

„Narážel jsem samozřejmě na překvapivý paradox mezi tristními, zcela nehygienickými podmínkami, panujícími v tomto takzvaně převýchovném táboře, a svým stále relativně zachovalým zdravím. Je tu ale také zjevná souvislost mezi svědomím a pamětí: čím horší máte vy ženy paměť, tím lepší je vaše svědomí. A platí to samozřejmě i naopak."

„Za tohle vás můžu nechat zavřít."

„Ale no tak, paní doktorko! Já už tu jaksi zavřený jsem…" usměje se na lékařku téměř vyčítavě Mojmír. „Vy jste ovšem myslela ještě intenzivnější a nepříjemnější vězení, že?"

„Přesně takové jsem myslela. Sprchoval jste se už tento týden?"

Mojmír si v duchu vybaví onen špinavý betonový kotec s ucpaným odtokovým kanálkem a zpuchřelou a popraskanou sprchovou hadicí bez jakékoliv hlavice.

„Paradoxně ano. V úterý nebo ve středu, nevím, dny tu jaksi splývají."

Lékařka si prohlíží své nehty.

„Takže nejpozději před třemi dny, ano?" zeptá se, aniž vzhlédne.

„Ano. Nejpozději před třemi dny. Sprchuji se tak často, jak jen to je v těchto paradoxních podmínkách možné."

Ví, že překračuje hranici, ale už mu na tom nezáleží. Lhostejnost k životu skutečně přináší člověku svobodu.